СВОБОДА



SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 114. Джерзі Сиmі, Н. Дж., субота, 16-го травня 1936. — VOL. XLIV. No. 114. Jersey City, N. J., Saturday, May 16, 1936. THREE CENTS

РЕПУБЛИКАНСЬКИЙ СЕНАТОР КРИТИКУЄ ВЛАСНУ ПАРТІЮ

НЮАРК. — Сенатор Бора, що хоче стати кандидатом на президента, сказав тут у своїй промові, що у проводі републиканської партії є багато невідповідних людей, яких треба конче усунути, коли ця партія хоче виграти у надходячих виборах. Головно критикував він републиканських асемблименів, що повалили „суспільну забезпеку" Лемана. Бора обіцяв, що коли його виберуть президентом, то він буде винищувати всякі монополі.

ГЕРБЕРТ ГУВЕР ШУКАЄ ПЛЯТФОРМИ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Бувший президент Герберт Гувер виголосив перед републиканськими жінками промову, в якій сказав, що републиканська партія мусить знайти програмову плятформу й охопити її в короткі, пориваючі кличі у надходячих президіяльних виборах. Ця програма мала би втілювати засоби, як двигнути Америку з нинішньої депресії й оживити серед людей охоту до волі й індивідуальної підприємчивости, що її американська суспільність під нинішньою адміністрацією чимраз більше тратить. Він закликав також розважних демократів ставати на цей шлях.

ПОКІНЧИЛИ НАРАДИ.

ОЛБАНІ. — Стейтова леґіслятура закінчила після горячих дебат свою сьогорічну сесію. В часі цеї сесії ухвалено поверх 500 ріжних законів, які тепер полишено ґубернаторові і стейтовому урядові до виконання.

ТАНЦЮЮТЬ НА ЧЕСТЬ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНҐТОН.—Ґрупа, зложена з сорок індіян, убрана в мальовничі індіянські строї, відтанцювала на мураві перед Білим Домом кілька своїх національних танків. Тими танками вони хотіли вшанувати президента. Ґрупа складалася з представників двацятьох індіянських племен.

ЗАМОРДУВАЛИ ЧОЛОВІКА В СОБВЕЮ.

НЮ ЙОРК. — В умивальні підземної залізниці знайшли Едварда Екерта, багатого купця і директора Роджерс Піт Ко., замордованого невідомими справниками. Смерть наступила внаслідок удушення.

ЗАБОРОНЯЮТЬ ДІВЧАТАМ КОРОТКІ ШТАНЦІ.

ЙОНКЕРС (Н. Й.). — Заряд міста Йонкерс ухвалив вивісити по вулицях таблиці з забороною появлятися дівчатам на вулицях в коротких спортових штанцях. Таку моду завели собі дівчата, що люблять їздити на біциклях. А це, як ствердили самі головачі міста, згіршує людей.

ВІН ЗНАЄ, ЩО ГОВОРИТЬ.

ТОРОНТО (Онтаріо, Канада). — Коли докторові Дафо, який при помочі пані Дійон привів на світ пятачки, здали звіт про те, як поживають чвораки, що кілька днів тому народилися в Пасейку, Н. Дж., він відповів: „Дуже гарно". Він погоджувався також із гадкою, щоб вихованням їх занявся уряд.

МОЛОДІ ДУМКОЮ БАГАТІЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Молоді інжиніри, що кінчать цього року свої студії в Колюмбійському університеті, висказували свої гадки на сторінках місячника „Индженер" про те, як вони влаштують собі життя й чи матимуть нагоду дістати посади. Більшість з них були рожевих надій і говорили що до пятьох літ після того, як вийдуть з університету, вони будуть заробляти по 3 до 5 тисяч долярів річно... Та всетаки вони були на стільки практичні, що не дурили себе можливістю стати директорами якоїсь фірми; хіба по яких 20 роках.

У НИХ АКЦІЯ ПОМОЧІ НЕ ЗОВСІМ У ПОРЯДКУ.

ШІКАҐО. — На засіданні представників Червоного Хреста Д. Ляскер заявив, що акція помочі тим, що терплять нужду, ведеться хаотично, без системи, й часто змішується її з політикою, що приносить шкоду цілій акції. Він пропонував добродійну роботу зовсім очистити з партійних впливів і надати їй якусь одну, охоплюючу систему.

ПЕРЕДБАЧАЄ ВІЙНУ В ТРЬОХ РОКАХ.

РИЧМОНД (Індіяна). — Проф. Доґлас, який обіздив недавно всі важніші європейські краї, каже, що до двох або трьох літ вибухне війна в Европі і на Далекому Сході. Війну викличуть краї, де є фашизм, себто Німеччина, Італія і Японія. Причиною цеї війни буде густота населення й вслід за нею економічні трудноші.

БУДУТЬ СЛІДИТИ ЗА КОМУНІЗМОМ ПО ШКОЛАХ.

ОЛБАНІ. — В останньому моменті, перед закриттям стейтової леґіслятури, десь у 6-тій годині над ранком, ухвалено $15,000 на стеження за комунізмом, що поширюється в стейтових школах. В тій цілі назначено комітет, зложений з трьох асемблименів і трьох сенаторів.

ЖЕРТВИ ЕМІҐРАЦІЙНОГО ОШУКАНЦЯ.

Румунська влада видалила через граничну стацію Снятин 11 жидів, польських громадян, що виїхали до Констанци, звідки еміґраційний аґенг Шклярчик мав перевести їх до Палестини. Тимчасом Шклярчик, видуривши від них гроші, втік у Констанці. Опинившись у безвихідному положенні, вони звернулися до снятинського староства за помічю.

НЕ ТЯМИТЬ ТЕПЕР, У ЯКІМ БАНКУ ЗЛОЖИЛА СВОЇ ОЩАДНОСТИ.

Цими днями по всіх банках і ощадностевих касах у Брні Моравськім ходила кілька годин одна старша вже добродійка і всюди питалася, чи не тут зложила вона свої заощаджені гроші. Ця добродійка перед літами дійсно здепонувала в одному з банків більшу готівку, але тепер не може собі пригадати, в котрім. Тією справою занялася брненська поліція, яка рішила відшукати той банк.

БРАТОВБИВСТВО.

В селі Великий Житин на Рівенщині посперечалися за маєток брати Сергій і Павло Карплюк. Молодший Сергій ударив камінюкою по голові старшого брата Павла так сильно, що той по кількох днях помер у шпиталі на запалення мозку.

ЗАГУБИВ 10 ЗЛОТИХ І ПОВІСИВСЯ.

В селі Мденєвіче на Виленщині 21-літній Константин Стромський загубив підчас свят 10 злотих. Цим фактом він так перенявся, що в стодолі з розпуки повісився.

КАРА СМЕРТИ В ЛУЦЬКУ.

Дня 22. квітня ц. р. окружний суд у Луцьку засудив на кару смерти Бронислава Конопку за те, що в грудні м. р. в селі Андріївці в Луччині замордував у грабункових цілях родину Підкових. Конопка замісць сподіваних грошей забрав усього 50 ґрошів, а щоб замилити за собою сліди, підпалив ще хату Підкових.

СОВЕТСЬКА КАРІЄРА.

З советської преси довідуємось про незвичайну карієру одного слідчого судді, Яшкова, що має тепер 24 роки. Почав він з того, що бігав по вулицях безвахисний. За неморальну поведінку взяли його до „ізолятора". Тут украв пачку блянкетів і три комсомольські білети; втік до Москви і під назвищем комсомольця Зінкевича вступив до фабрики, а звідти до інституту советського права. Скінчивши інститут, став слідчим суддею в Казакстані. Тут покрав блянкети і печатки районного прокуратора і став самозванним прокуратором. Коли все виявилось, утік до Москви і зумів дістати посаду в одній з установ комісаріяту справедливости. Та тут знову самозванно хотів стати якимсь вищим урядовцем і при цьому його арештували, засудивши на 3 роки втрати громадянських прав.

НАГОРОДЖУЮТЬ ЧУЖОРОДЖЕНИХ АМЕРИКАНЦІВ ЗА УСЛУГИ ДЛЯ АМЕРИКИ.

У середу відбулося в ґотелі Вилтмор в Ню Йорку церемоніяльне приняття для представників ріжних національностей. На цьому приняттю вручено три нагороди для найбільш заслужених горожан чужого походження. Нагороди одержали: д-р А. Карель, за здобутки на полі медицини; д-р В. Дамрош на полі музики; Джонас Лі на полі штуки. Серед присутніх були також представники української еміґрації. В ріжноманітну програму цього вечора входили теж виконання українських танків школи В. Авраменка.

МІСЦЕ УРОДЖЕННЯ: ЛІТАК.

Недавно тому шведський Червоний Хрест одержав — з одного віддаленого села в Ляпляндії — візвання вислати негайно літак по одну поліжницю, яка знаходиться в грізному стані. Цей літак мав її завести до стокгольмської лічниці. Порід був дуже тяжкий і вимагав негайної операції, а місцевий лікар не мав відваги перевести цю операцію.

Червоний Хрест вислав санітарний літак. До літака всіла теж — очевидно — доглядачка. Коли прибули на місце, забрали поліжницю на літак і полетіли назад. Ненадійно на дорозі — серед хмар — роздався крик немовляти. Коли летун оглянувся взад, він побачив маленьку дівчинку, яку доглядачка триюмфально показувала йому. Лет відбувся щасливо й дочка й мама опинилися в шпиталі без ніяких випадків.

ЧОМУ БУДУВАЛИ ЄГИПЕТСЬКІ ПІРАМІДИ?

Американський еґиптольоґ, проф. Райснер, вернувся недавно з Ґізе, де зробив цікаві відкриття. Його наукова експедиція відкрила багато статуй з епохи фараона Микеріноса, що панував коло 3,000 літ перед Христом. Відчитані на тих статуях написи кидають зовсім нове світло на ґенезу будови піраміди. Досі всі думали, що тільки релігійні вірування і культ старинних володарів спонукували до будови тих величезних будівель, які перетревали тисячліття. Останні відкриття стверджують, що египетскі фараони не так хотіли увіковічнити свої імена, як кермувалися далеко важнішими спонуками. Єгипет терпів від господарської кризи, що тревала поверх 150 літ. Почалась вона за часів фараона Хеопса і скінчилась аж за півтора століття. Жерці, яких віщування вважано непомильними, заповіли кільканацять літ наперед це лихоліття. Щоб дати населенню заняття й прожиток, фараони затруднювали кількасот тисяч робітників при будові величезних пірамід. Причиною тодішньої господарської кризи був неврожай, що навіщував Єгипет довший час. Населення голодувало і вмирало від ріжних пошестей. Роботи при велитенських будовах показалися корисними і за панування Микеріноса скінчилася нарешті криза.

ВИАРЕШТОВУЮТЬ ДИРЕКТОРІВ.

У звязку з великими зловживаннями в асекураційному товаристві „Фенікс" у Відні арештовано не тільки директорів цього т-ва, але й трьох директорів Компасбанку. Всі три є жиди.

СМЕРТЬ ВІДОМОГО НУМІЗМАТИКА.

В німецькій місцевості Гале помер славний німецький нуміматик, ґен. Макс фон Барфельдт, що по світовій війні виголошував по німецьких університетах відчити про нумізматику. Покійний був спецом від староримських монет. Був він почесним членом багатьох німецьких та заграничних нумізматичних товариств.

ЩОБИ МАТИ СВІДКІВ ВІРОЛОМНОСТИ ЖІНКИ.

В Братиславі один добродій заалярмував цими днями поліцію, мовляв, в його мешканні бандити. Коли поліція ввійшла до мешкання, застала вправді дві особи, але не були це бандити, тільки жінка згаданого добродія та її любчик. Обох їх застала поліція в ситуації, яка не вимагає ближчих пояснень. Муж заявив, що тільки тому алярмував поліцію, щоб мати свідків віроломности своєї жінки.

ЖИВЦЕМ ЗГОРІЛИ.

В селі Красноволя на Луччині в загороді господаря Петра Борщкевича серед ночі вибухла грізна пожежа, наслідком якої згоріли живцем жінка Борщкевича, Єлисавета, та їх двоє дітей: 12-літній Лазар та 9-літній Омелян. Сам Борщкевич підчас рятування родини тяжко попікся і перебуває в шпиталі в Луцьку.

ПРОДАЖ ЖІНКИ НА ЛІЦИТАЦІЇ.

Тому 104 роки в англійській місцевості Карлайл відбувся останній ліцитаційний продаж жінки. Фармер Джозеф Томсон вивів свою жінку на ярмарок, велів їй станути на столі, а сам став захвалювати свій „товар". — „Джентельмени! — казав він. — Звертаю вашу увагу на мою жінку, яку хочу продати. Вона була для мене правдивою змією. Я оженився з нею, щоб мати домашнє щастя, але вона перемінилася в домашнє прокляття, в чорта. Це її відемні прикмети. А тепер скажу вам про добрі: Вона може читати романи і доїти корови. Вона може сміятись і плакати з однаковою легкістю. Вміє приготовляти ріжні напитки і пє їх сама з великим вдоволенням". — Після такої „реклями" ніхто не хотів купити жінки Томсона. Врешті знайшовся якийсь прохожий, що купив її за 20 шилінгів і в додатку дістав іще від Томсона гарну собаку.

ЗНОВУ ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В СССР.

На залізничій лінії під Самаркандою в Узбекістані вискочив зі шляху вантажний поїзд. В катастрофі згинуло 5 осіб, кільканацять було ранених. Дві льокомотиви й 40 ваґонів зовсім розбилися.

ОБОРОНЯЮТЬ ЧЕСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ШЛЯХТИ

ЛЬВІВ. — „Новий Час" з 28. квітня б. р. передруковує з польської ґазети „Побудка" дослівний текст польського письма, яке нібито вислали „шляхецькі родини" з Улична в дрогобицькім повіті до цього часопису. В тім письмі кажуть ті „шляхецькі родини", що вони є „вернимі синамі Ойчизни нашей Польскі, яко потомкове тих, ктуржи оддалі свои крев і жицє для оброни Ржечипосполітей і для вывальченя ей неподлеґлосці". А потім взивають часопис допомогти їм, щоб вони „почувалися сильніші зо своєю польскістю" і не потребували з нею часами навіть — скриватися.

У відповідь на те письмо одержала редакція українського часопису „Новий Час" письмо з Улична, підписане ориґінальними підписами 60 громадян, в якому вони протестують проти цього, щоб хтось писав про них, що „шляхта села Улична є з діда-прадіда польська". Пишуть між іншим таке:

„Ми, нижче підписані шляхтичі села Улична, простуємо ці брехливі вістки і заявляємо прилюдно, що ми є з діда-прадіда українці й такими почуваємося тепер. Життя в нас пливе звичайним шляхом. Працюємо в наших українських установах в селі, а це: в читальні „Просвіти", кооперативі „Добробут", „Народнім Домі" та в молочарні. Маємо навіть свою шляхотську читальню „Просвіти". До глибини обурені дописом з „Побудки", заявляємо ще раз прилюдно, що ми є свідомі українці, і ніяким киринникам, що за шматок гнилої ковбаси зраджують свій нарід, не позволимо плямити нашу честь". Під тим проголосив часопис підписаних під протестом 60 шляхтичів-господарів.

ПОМЕР БУВШИЙ ГОЛОВНИЙ ПРОКУРАТОР ФЛЬОТИ УКРАЇНИ.

ПАРИЖ. — Офінор подає, що українська кольонія в Парижі мала велику втрату, бо помер заступник голови громади, ґенерал-хорунжий Вадим Богомолець. Покійний народився в 1878 р. в Петербурзі, але дитиною виїхав на Україну, де дістав освіту. Вступивши по скінченні харківського університету до військової морської прокуратури, він скоро вибився через свої ораторські спосібности. З вибухом революції став по стороні українського національного руху, а потім його причислено до морського міністерства в Києві і дістав призначення на головного прокуратора. По катастрофі виїхав до Царгороду, де заложив Український Національний Комітет і зачав видавати французькою мовою тижневик „Вільна Україна", що причинився багато до популяризації української справи серед чужинців. Від 1923 р. перебував у Парижі й належав тут до перших орґанізаторів української іміґрації. Присвятив себе студіям фашизму, добачуючи в фашизмі одиноко можливий державно-громадський устрій для України. Приняв живу участь в заснуванню українського товариства для вивчення фашизму і був у ньому заступником голови. Був він заступником голови Української Громади і постійним промовцем на всіх громадських маніфестаціях, визначаючись молодістю та щирістю поглядів. Поховано Покійного на цвинтарі міста Корбевуа під Парижем.

КОНЦЕРТ КОМПОЗИТОРА Ю. ПОНОМАРЕНКА.

ПАРИЖ. — Офінор подає, що черговий річний концерт відомого українського композитора Ю. Пономаренка пройшов з великим успіхом. Цього року Пономаренко предложив добірній публиці, яка заповнила була галю, не лише твори на народні популярні й історичні мотиви, а й цілком оригінальні річи, написані до слів українських поетів. Фахівці ствердили, що композитор однаково легко володіє як народнім жанром так і інтернаціональним стилем, гідним першорядних композиторів. Додамо, що в його романсах супровід не є лише додатковою частиною до співу, а рівноцінним музичним твором, який гармонійно зливається з вокальною частиною.

МАРШАЛ ПЕТЕН ПРО ПРИЯЗНЬ ІЗ СОВЕТАМИ.

ПАРИЖ. — „Ле Журналь" подає, що останній маршал Франції, Петен, заявив, що вважає французько-советський союз найбільшою політичною помилкою, якої зазнала французька република. Казав, теж, що Франція буде довгі роки покутувати за цю фатальну помилку.

СОВЕТИ ОШУКАНЦІ.

МОСКВА. — В Києві судитимуть 19 високих советських урядовців, що розкрали асекураційні робітничі фонди на суму пять мілїонів рублів. Один з них видавав грубі суми на гарну дівчину, що жила в Москві.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОРОТЬБА ІНТЕРЕСІВ

В середу прийшло в палаті послів конґресу до дебати й голосування над здавна живо дебатованим законопроектом Лемке й Фрейзієра, що мав рішучо поправити долю американського фармерства.

На основі цього проекту, якби він став законом, уряд мав дати фармерам допомогу при сплаті фармерських морґеджів, найбільшого тягару для пересічного фармера. Мав би уряд видрукувати потрібну на це суму паперових грошей та цю суму позичити фармерам. Довги булиб тоді розложені на довший час і процент від них був би знижений. Нема сумніву, що цей проект приніс би великі користи фармерам. Здавалось би, що з нього мали би бути невдоволені хіба тільки такі підприємства, що користають з теперішніх неналаднаних умовин фармерства.

Одначе як у конґресі прийшло до дебати над проектом Лемке-Фрейзієра, проти нього зірвалась опозиція з зовсім несподіваного боку. Виступили ріжні конґресмени, але ні один не зробив такого враження, що самий предсідник палати послів, Бернс, прочитавши палаті послів листа, який йому написав уряд Американської Федерації Праці.

У цьому листі уряд союзу робітничих юній підносить значіння проекту Лемке-Фрейзієра для робітників. Колиб цей проект став законом і уряд надрукував три міліярди долярів паперовими грішми, то це мало би передовсім цей вплив, що всі гроші через це подешевілиб. Подешевіння грошей значить піднесення цін товарів. Значить, всі покупці мали би платити зараз за всякий товар більше, як вони платилиб до введення в життя цього закону. Робітники це теж споживачі, і як споживачі вони мусіли би платити вищі ціни.

Здавалосяб, що вони могли би дістати негайно вищу заплату. Якби ціна на роботу залежала від робітника так, як ціна товару залежить від купця, що продає свій товар так, як робітник продає свою роботу, то за підвищенням цін на товари пішло би підвищення цін на роботу. Як звісно, ціна на роботу робітника залежить не лише від нього, але й від роботодавця, та від ріжних умов громадської натури, як: орґанізованости робітників, їх вправи в торгуванню за умовини праці, тощо. На випадок непорозуміння за заплату робітникам не лишається нічого іншого, як вийти на страйк, себто перестати зовсім робити, що очевидно рівнається повній утраті зарібку на час страйку.

Це показує ясно, чому це так діється, що заробітна заплата не підноситься ніколи так скоро, як підноситься ціна на споживчі товари.

Це все знов показує, як з того самого закону може вийти користь одній частині населення, а рівночасно шкода для іншої частини населення, та скільки тут треба зрозуміння громадських справ, щоб знайти з тої суперечности інтересів розумний вихід.

НА ЕВРОПЕЙСЬКІЙ ВІЙСКОВО-ДИПЛЬОМАТИЧНІЙ ШАХІВНИЦІ

Недавня подорож польського премієра Косцялковського до угорської столиці, Будапешту, додала ще нового олію до вогню, що горить у дипльоматичних европейських канцеляріях. Знов питаються заінтересовані, чого їздив голова польського уряду на Мадяршину. Французька, чехосовацька й румунська преса дуже невдовоено приймають звістку, що мадярські міністри витали свого польського гостя промовами **німецькою** мовою і що Косцялковський відповів на привіти теж по німецьки. Німецька мова між „братанками" мадяром і поляком, замісць традиційної французької, чи не свідчить це, що наближення між Польщею та Угорщиною є „made in Germany"? Саме в днях, коли польький премієр був у Будапешті, ґрупа польських „патріотів" на чолі з Яном Бобжинським видала до польської суспільности відозву, в якій домагається розділу Чехословаччини між Польщею, Угорщиною та Німеччиною. Поляки хотілиб віддати Угорщині Закарпатську Україну, щоб мати з мадярами спільну границю. Кожний зрозуміє, що в цих обставинах чехословацьке суспільство виявляє своє велике невдоволення спеціяльно супроти Польщі. Загрожена з усіх боків ворогами Чехословацька република не може покладатися дуже на мілітарну силу Франції, як і не може вірити, що їй на поміч прийде армія советська. З Францією та з СССР Чехословаччина не має спільної границі. Невідомо, чи погодиться Румунія пропустити червону армію на поміч Чехословаччині. Отже червона армія мусіла би пробиватися до Чехословаччини найближчим шляхом — через Галичину.

Але тут встає велика „заковика": чи схоче Польща взагалі взяти участь у советсько-німецькій війні? Поьща й так має більше як третину не-поляків у своїй державі. Хоч пишеться в польській пресі про польську „великодержавність", то це все дзвінкі фрази. Через свою участь у війні Польща може більше втратити, ніж придбати. Присутність советського або німецького війська на польській території загрожує смертельно польську незалежність.

В европейській пресі знаходимо спробу відгадати польсько-німецький плян наступу на СССР. Це малоб виглядати так: Німеччина післати має своє військо проти СССР сама, без участи Польщі, але через польську територію. Ця територія — Виленська область, заселена білорусинами. Поляки кричалиб, що Німеччина порушила польську невтральність, зробилиб мобілізацію свого війська, але на тому був би й кінець. Польща вимагала би одночасно, щоб Чехословаччина та Франція не мішалися до німецько-російського конфлікту.

Як до цих плянів ставиться Чехословаччина? Велика частина чеських політиків розуміє добре велику небезпеку вязатися з СССР. Чехословаччина булаб рада, колиб її не чіпали. Проливати свою кров за єдину неділиму Росію чехи не дуже охочі. Уже чути такі голоси в поважній чеській пресі, що остерігають суспільство перед надіями на силу й могутність СССР. Цікавий факт: до згоди з фашистівськими сусідами Чехословаччини кличе чехословацький міністер справедливости Дерер (соціяліст) і вказує на похвальний приклад советського уряду, що є в найліпшій згоді з фашистівською Італією та фашистівською Туреччиною.

М. Я.

ЯК БОЛЬШЕВИКИ ОДУРИЛИ СЕЛЯН

Большевики, прийшовши до влади, стрінулися з ворожнечею селянства до суспільного ладу, опертого на безапеляційній диктатурі одної кляси, а іменно кляси міського та взагалі фабричного пролетаріяту. Ця ворожнеча селянства змоглась, коли всякому стало ясно, що диктатура пролетаріяту в СССР це в дійсности диктатура комуністичної партії. А в комуністичній партії, як московській ВКП так і в її експозитурах на землях поневолених народів ніде пролетарiят — дійсне робітництво — не творить більшости. Так за большевицькими даними у партії було:

1917	р.	56. %	роб.	і 44	інших
1918	р.	40.1%	„	59.9	„
1919	р.	83.2%	„	61.8	„
1920	р.	33.2%	„	66.8	„
1921	р.	29.7%	„	70.3	„
1922	р.	42.4%	„	57.6	„
1923	р.	43.6%	„	56.4	„
1924	р.	44 %	„	56	„
1925	р.	40.8%	„	56.2	„
1926	р.	40.8%	„	56.2	„
1927	р.	36.7%	„	63.3	„

Під теперішній час робітників у партії є біля 40 проц.

Як гнали селян до комуни.

Отож селянство до компартії ставилось не як до орґану орґанізованого пролетаріяту — людей праці, а як до влади, чужої інтересам працюючих, однак бажаючої мати опертя серед працюючих мас. Не даром Ленін учив своїх учнів, щоб вони старались зєднати прихильність селянина, доказуючи йому на ділі, що „комунія ліпше всього". І дійсно. Не довго довелось ожидати на цей доказ. Доказ, що „комуна ліпше всього" перевів Сталін, **створюючи пекло для одноосібного господарства,** — обнижуючи життєву стопу селянської верстви під кінець НЕПу і за час першої пятилітки. В тому пеклі лишив трохи продувніше місце для колгоспників. Отож не дивниця, що сеянство так масово поперло у колективи, коли йому на голову полились податки і штрафи та ліцитації за незаплачені податки з ринви комвласти. Колектив вправді не хоронив його від драч, але радвлада з розмислом, щоб зловити селянина до колективу, давала колективним хазяйствам ріжні полекші. Отжеж як тільки селянин побачив, що „комунія" ліпша від індивідуальної господарки, він покинув індивідуальну господарку, щоби бодай заховатися при житті на з діда прадіда своїй — несвоїй землі. Але „масовий" перехід селянства до колективного хазяйства не відбувся внаслідок орґанічних суспільних процесів, які скерovувалиб сільсько-господарську продукцію саме на рейки колективізму. Умовини, в яких народжувалась колективізація, були витворені владою. Не колективне хазяйство давало кращі прибутки селянинові, але те, що влада навмисне, з аґітаційних мотивів накладала менші податки та інші драчі на колхозників. І тому кожний колхозник тільки чекав на те, щоб, заробивши гроші у колективах, вийти з колективу і заснувати своє індивідуальне господарство.

Проти колективізації.

А до того часу вів натиск на владу, щоб вона зняла свою ставку на колективізацію сільського господарства. Відомо, селянство вело боротьбу з владою незорґанізовано цілою своєю масою. Удари від селянства мали характер індивідуальний та проявлялися стихійно; вони доводили комвласть, а за тим і державу до виснаження і голодову смерть селянства, але не були в силі заломати її. І большевицька влада була змушена спинити скажений наступ на село в перших роках першої пятилітки. Сам Сталін наказав спинити темпо колективізації. Колхозникам признано право мати по одній корові, та город в індивідуальному володінні. З часом право на індивідуальну господарку для колхозника поширено до кількох десятин, але право користуватись індивідуально землею в колхозі не значить іще, що цею землею може користуватися селянин, коли він виступить з колхоза. 1935. р. у липні вийщов указ, який усю землю, що її до цеї хвилі обробляли колхози, віддає на „вічне" вживання колхозам.

Прикріплений до землі.

Це значить, коли колхозник виходить з колхоза, то він виходить тільки з батіжком у руках. Але навіть права на такий вихід з колхоза колхозник не має, бо в 1933. р. вийшов указ, яким забороняється колхозникам самовільно покидати колхози під загрозою кари до двох років примусової праці або тюрми, а по виході з тюрми позбавленн права на працю. Цей самий закон примінюють і до фабричних робітників у випадку, коли вони є змушені звірськими умовинами праці на деяких підприємствах та фабриках перейти до інших фабрик.

Кріпацтво.

Словом, за час першої пятилітки большевицька влада перевела кріпацтво у повному розумінні. Завданням другої пятилітки є завести панщину, це значить працю на кошт робітника та селянина в державних підприємствах через певну скількість днів на рік. Постараємось тут коротко представити, як большевицька влада при помочі колективізації закріпостила селян.

Від колгоспника до державного кріпака.

Колективні хазяйства не є одного типу; вони діляться на три роди: на СОЗ, сільсько-господарські артілі або властиві колгоспи і на комуни. Що це СОЗ? СОЗ це скорочена назва „Товариства по Спільній Обробітці Землі". СОЗ визначається тим, що в ньому усуспільнено (сколективізовано) тільки найважніші знаряди сільського господарства; переважна часть індивідуального господарства лишається в руках поодиноких господарів. СОЗ є переходовою формою колективного хазяйства до сільсько-господарської артілі, яку звичайно називають колгоспом. Колгосп визначається тим, що тут усуспільнюється все добро членів колхоза за винятком хати та декуди сільсько-господарських будівель, як стодола, хлів, тощо, та для сільсько-господарських знарядів, які є потрібні до оброблення малого клаптя землі, що лишається колхозникам до їх приватного вжитку. Тяглова худоба, як коні і воли, усуспільнюється. А в колхозах, що повстали в тих районах, де селяни побіч хліборобства займалися скотарством чи свиноводством, усуспільнюється цілковито і продуктивну худобу, а також і сільсько-господарські будівлі, потрібні до цього, як хліви, тощо. Сільсько-господарська армія є перехідним етапом до комуни. У комуні усуспільнення засобів прожитку як і продукції усуспільнюється в цілости, з винятком хат, у яких живуть члени комуни. Хоч у деяких комунах усуспільнено і приватні житла членів, розвалено їх і побудовано один або два спільні доми для мешкання членів комуни. Комуна покищо є вже останнім ступнем сільського господарства за большевицької влади. Але большевики думають над тим, щоб врешті і комуну зліквідувати. А ціле сільське господарство замінити на господарство державних фільварків-радгоспів. Бо хоч у комуні нема вже приватної власности, то всежтаки існує там бодай на папері власність колективна членів комуни. А власність колективна це ще не є вланість державна. Але поки большевики не розбудували ще потрібної армії урядовців, які моглиб охопити все сільське господарство як одного державного фільварку, вони мусять до часу користати ще з індивідуальної ініціятиви як колгоспників так і приватних власників.

Вивласнення селянства.

Орґанізація колгоспного хазяйства відбувається в той спосіб, що з частини маєтку селян твориться т. зв. „неділимий фонд", який є власністю держави і який може держава кожної хвилі відібрати від колхоза. З решти майна утворюється усуспільнений фонд колхоза, який є власністю колхоза, що є рабом комуни. Річ ясна, за винятком тої частини маєтку, що лишається до особистого вжитку колхозника, як хата, город, кури. Колиж селянин хоче покинути колхоз, то він може виїжджати з нього тільки з домашніми „ґратами", бо городу ані хати зі собою не забере. — **Отже при помочі колхозів большевицька влада обдерла селян з їх приватної власности на засоби виробництва і примусила працювати в колхозах, які є напівдержавними фільварками.** Але нераз бувало так, що в колхозі і для когонебудь з членів колхоза було нестерпно жити, тоді він відрікався своєї колективної власности і йшов в світ за очі. Щоб спинити втечу селян від їх колективної „власности", большевики заборонили покидати самовільно колхоз під загрозою суду. Тому то нам ясно, чому большевики так розпинались у своїй аґітації за колхози: вони мали намір унешкідливити селян, відібравши їм сільсько-господарський живий та мертвий інвентар. Колиб вони хотіли це зробити відразу, без усяких масок, вони стрінулисяб з масовими сеселянськими бунтами, а так **потихеньки, помаленьки обголили селянина, прикриваючися журбою за долю працюючого селянства.** Крок за кроком большевицька влада береться до вивласнення колхозників уже не з приватної, але з колективної власности. І так 1933. р. відобрано колхозам сільсько-господарські машини, які колхози купили за свої гроші. Ці машини передано до Машино-Тракторних Станцій, які є державною установою.

„Кущі".

Дальше. Переводиться повязання поодиноких колективних хазяйств у кущ. Кущ, це обєднання кількох колхозів одного району, так, що в районі може бути кілька кущів. Кущ адмініструється централізованим порядком. Це значить, він дістає накази від райспілки, до якої належить, а райспілка від окрспілки. Кущ, діставши плян засіву, розділяє його між поодинокі колгоспи. Крім того завданням куща є дбати про те, щоб у якнайкоротшому часі усуспільнити ті рештки майна селян, що ще лишилось їм в індивідуальному володінні. В цьому допомагають кущеві ще МТС (Машин. Тракт. Станції). Так отже колхоз у СССР являється вже на три чверти державним підприємством для управи колхоза; лишилося ще право „розпреділяти" прибутки. Але висоту цих прибутків взагалі визначає держава, в той спосіб, що розділ належности за трудодні може наступити аж тоді, коли колхоз вцілости виконав завдання, яке на нього наложила держава. Так селянина прикріплено до землі, віддано на ласку чекіста, тому, бо повірив масненьким обіцянкам комуністів. — („Наш Прапор").

К. Р.

П. Р.

ЛІПША МОЛОДА, ЧИ БАГАТА?

(Оповідання).

(2)

— Нестиглі яблока, квасні! — відрізав Глодяк.

— Хібаж їх не можна лишити, щоби влежались? Я найбільше боюся яблок червивих, або наддзьобаних птахами... Страшно жарить!

Грубий Костира зупинився, виймив хустину і став з лиця стирати піт. Худорлявий Глодяк використав ту хвилину, щоби скрутити свіжу папіроску. Крутив і поучував Костиру:

— Багатсво, то молодість на інший лад. Жінка, що має великі гроші, ніколи не буде погана.

— Бодай не буде беззуба, бо за гроші дістане ще кращі, як ті, що спершу були в губі. Як своїми власними кусала, так і купленими буде далі кусати.

— Пусте, що десь колись вкусить. Коби лиш муж мав що гризти. Погано, як в хаті нужда; як ввесь вік свій працюєш і гаруєш, щоби жінка й діти не голодували. Крім того, як ти бідний, то ніхто тебе не шанує. Бідного в громаді і за віхоть ніхто не має. Хоч би я в хаті під моїм боком мав жінку багато старшу від мене; хоч би то було старе порохно, то це не велике нещастя, як та жінка багата. За це, що багата жінка стара, її муж людьми поважаний і шанований. Це для мене найважніше.

Костира не дав себе взяти. Він далі обстоював свою думку, що жінка повинна бути молодша і що маєток не конче є головною основою людського щастя. Він сказав:

— Багата жінка, що принесла мужеві гроші, ще не була би великим нещастям. Та лячно подумати, до чого то прийшло би, як би ті гроші який способом чорт взяв. Гроші можна прогосподарити, розтратити, згубити. Були, і нема! Та норови, яких жінка набралася тоді, коли гроші були, лишаються і щораз більшають. Бідувати зі старим опудалом, яке тобі заєдно випоминає, що ти розтратив її маєток, хоч то може й вона зробила, то був би хрест! Я вже кажу, що молода жінка ліпша!

Глодяк зміркував, що Костири для своєї сестри таки не дістане і став свою думку змінювати.

— Може воно справді так, — сказав. — Що старе, то старе. Я сам не знаю, чи стара жінка дуже мені подобалась би, коли би я, позираючи на неї, погадав собі, що вона колись була молода. Зразу привикнеш до гарного личка, а тут нараз перед тобою черепя!

— Отже бачите! — крикнув грубий. — Як хто пізнав молоду і гарну, як щиро полюбив її, то й тоді, коли вона постарається, милійше на неї дивитися, як на яку іншу в її віці. Мій батько мою старенську маму все ще бачив такою румянолицою дівчиною, з якою сорок чи пятьдесят років тому оженився був. До того, рахуйте, молода жінка жвавіша робітниця. З молодшої більша користь, як зі старшої. І це щось варта, що при молодій жінці і муж чепурніше виглядає.

Глодяк погадав собі, що Костира глузує з його сестри. Він відрізав:

— Не все так буває! Буває, що молода жінка робить мужа ще смішнішим. Як старий вдуріє і возьме собі молоду жіночку, то звичайно стає посміхом у людей. Він оженився, та не для себе... як розумієте це.

— Ви може до мене пете? — спитав Костира сердито. — Ідіть до пароха і спитайте, як стоїть в метриках. Він скаже вам, хто з нас обох має старший ніс!

— Мені байдуже, хто з нас обох старший, — відповів Глодяк спокійно. — Я й так з вами не оженюся.

За обома, посередині дороги ішов садівник Павук. Він мав сади в Замулині, в Недайкові і ще в двох дальших селах. Мешкав у Недайкові, в інших селах сиділи і пильнували садів його сини. Тепер вертався з Замулина до Недайкова. В одній руці мав кошелик зі сливками, в другій капелюх. Махаючи капелюхом, навівав на лице холодок. Вахлюючи копелюхом, ішов за господарями і слухав. Нарешті й сам вмішався в ту розмову. Зрівнався з обома господарями і промовив:

— Чую, що ви перечитеся, яка жінка ліпша...

— Добре, що зявився третій! — засміявся Костира. — розсудите нас.

— В пору приходите, — додав Глодяк.

— Гадаю, що в пору, — потвердив садівник, — бо несу сливки. Ви оба, хоч у вас великі сади, сливок не маєте. Покушайте! Цілком свіжі, що лиш зірвані... Не позбирані падалиці, а зірвані рукою. За одного крайцара десять сливок. Десять! Купіть зараз, бо чим далі, тим будуть дорожчі, бо я даром не буду нести так далеко.

— Гарні сливки, — сказав Костира, — можна би покоштувати. Давайте за два крайцарі!

Садівник відрахував вісімнацять сливок і дав їх Костирі. Костира всипав їх до кишені. Глодяк собі взяв за два крайцарі. Зі сливками в кишенях, з Павуком між ними, пустилися далі. Костира роздушував сливки пальцями, виймав кістки і кидав їх до придорожного рова ліворуч. Глодяк вкладав сливки в уста та не видко було, щоби кістки виймав або випльовував. Мав право глитати сливки з кістками, бо це не було заборонене. Коли вже поїли свої сливки, садівник промовив:

— Тепер можемо зачати балачку про жінки.

— Не хочу, вже маю досить того! — крикнув грубий і відпекувався того обома руками.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НЕВДАЧА РОДИНИ?

На конвенції Федерації Жіночих Клюбів стейту Ню Джерзі, що відбувалася цими днями в Атлантик Ситі, президентка подібної федерації стейту Джорджія говорила про нові завдання жіночих клюбів.

Говорила, що перед жіночими клюбами стоїть тепер як головне питання виховання молоді. Мовляв, дім (себто родина) не може нині виховувати молоді, отже цею справою повинні занятися клюби жінок.

Як вона це розуміє, з промови не видно. Не видно теж, які кваліфікації мають клюбові жінки, щоб занятися справою виховання молоді. Та всетаки думка, що родина нині не може занятися вихованням дітей, цікава й замітна. Замітнотеж, що жінки не думали проте, якби то привернути назад давні умови, коли родина виховувала дітей, але намагалися придумати зовсім нову заряду.

ПОПРАВА ГРОМАДЯНСТВА?

Який рік тому в Іст Орендж, у стейті Ню Джерзі, відбувся цікавий суд молоді над громадським устроєм нинішнього часу. На суді засуджено цей громадський устрій за те, що він не дбає зовсім за молодь.

Постановлено теж тоді виставити суспільність на однорічну пробу.

Цього року такі самі збори постановили зняти з суспільности догану за занедбання молоді, бо, мовляв, суспільність показала признаки поправи під цим оглядом. Рішення оперто на цьому факті, що за цей рік старше громадянство почало організувати групи для допомоги молоді.

ГОЛОВНА СПРАВА?

Минулого року молодь закидувала між іншим, що старше громадянство не дає молоді ніякої помочі в справі вибору подруги та продовжує умовини, серед яких подружжя молодих людей є просто неможливе.

На сьогорічних зборах молодь виступила з заявою, що старше покоління поправилося під цим оглядом, бо за останній рік у цій частині стейту Ню Джерзі зорганізовано бюра поради молодим людям у справах подружжя. Це бюро спочатку буде спиратися на допомогу багатих людей, але з часом має удержуватися само власними фондами, збираними з оплат тих, що прийдуть до бюра по пораду.

ВІД ЧОГО МОЛОДІ ПРОСТУПНИКИ?

З весною відбуваються ріжні конференції й конвенції. На багатьох з них тепер говориться про молодих проступників.

Як доносить „Манчестер Гардіен", на конференції Британської Ради Суспільного Здоровля, що відбулася в манчестерськім університеті, в Англії, виступив один визначний громадський діяч з Шотляндії з осторогою перед експертами (знавцями) для справ молодечого проступництва. Він каже, що скільки разів йому прийшлося досліджувати причини молодечого проступництва, стільки разів він усе знайшов не моральне або полове схиблення в молодої людини, але брак знання або зле подану науку.

Якщо це справді так, що треба дітям тільки сказати правду, всю правду й нічого більше, як правду, то чи можливо родичам сказати її без помочі знавців? І чи не буває й таке, що це зовсім неможливе? Що робити родичам, як вони не знають справи, про яку їм приходиться сказати правду своїм дітям?

І ВОНИ ПЕРЕМІНЯЮТЬСЯ.

На відбутій у Колорадо Спрингс, у стейті Колорадо, конвенції відомої організації „Союз молодих християнських жінок" (відомої від перших букв назви як „Вай-Доблю-Сі-Ей") розглядали, як доносять телеграми по всій Америці, питання контролі уродин.

Певно не більше як десять літ тому на зборах цеї консервативної організації не можна би було навіть словом спімнути про таку справу, як контроля уродин. Ще не так давно вона нагадувала на ту бабу в Франкових творах, що купила коня на ярмарку, а соромилася подивитись, чи це кінь чи кобила.

Цього року не лише що цю справу розглядали, але й ухвалили одноголосно резолюцію, щоб організація піддержувала законодавство, яке дозволяє давати інформації про контролю уродин.

Ясно, що навіть у консервативних кругах суспільности краю наступили глибокі переміни.

ЧОМУ ЗА ІНФОРМАЦІЇ ПРО КОНТРОЛЮ УРОДИН?

Ухвалення резолюції замітне не лише тому, що її ухвалено на зборах організації, відомої зо свого консерватизму. І не лише тому, що резолюцію ухвалено одноголосно, себто, що на зборах не було ні одного голосу спротиву проти резолюції.

Неменше замітним є мотив ухвалення цеї резолюції: сказано в ній, що обовязуюча тепер заборона давати інформації про контролю уродин є злим законом, бо його не виконується й не можна виконувати.

ЩО ВАРТА НЕВИКОНАЛЬНІ ЗАКОНИ?

Що цього закона не виконується й не можна виконувати, признасть кождий, що не обріхує ні себе, ні інших.

Та, не зважаючи на те, цей закон держать на кодексі карних законів. Багато людей уважає за пожиточну річ поставити в кодекс постанову, якої не можна виконати, бо, мовляв, це буде мати добрий вплив на молодь, чи кого там іншого. Багато людей уважає за корисне голосити засади, яких вони не думають переводити в життя, яких навіть вони самі не думають держатися.

Тепер організація, що займається дуже живо суспільною працею, вважає за найсильніший аргумент проти закона його невикональність. Мають тут два погляди на засоби законодавства.

ГАРНІ ІДЕАЛИ.

Перед 40 роками Іван Франко писав у „Життю і Слові" критику на велику поему чеського поета Махара під наголовком „Магдалина".

Іван Франко досить гостро скритикував цю поему за ріжні хиби в змальованню людських постатей, але підносив її за сміливе малювання буржуазного громадянства, що „наскрізь, мов старе залізо ржою, прожерте фарисейством, брехнею, гіпокризією та розпустою".

Чи не підійшла би під це означення фарисейського громадянства суспільність, що признає як обовязуючі такі закони чи ідеали, яких вона не думає виконувати?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯКИМ ПОВИННО БУТИ ГЕРОЙСТВО.

Французький полковник Рейнал, герой зпід Вердену, де згинуло біля пів міліона німців і французів, оповідав недавно англійському кореспондентові свої переживання підчас оборони форту де Воу в 1916 році:

„Це було при кінці травня 1916 року. В березні німці оголосили були здобуття форту де Воу. Але оголошення було передчасне. Вони втратили других 100,000 людей, заки взяли його, аж 7. червня. Поволі, кусок за куском вони змітали зовнішні оборонні системи й окопи. Вкінці почали бомбардувати форт, і то з такою заїлістю, яка не має рівні в історії. Сім днів пересічне число стрілів, що падали на форт, було 2,000 на годину. То був „пекольний тиждень".

„Десятки тисяч німецьких вояків брали участь в атаці. Німецький принц приїхав, щоби приглядатися всьому особисто. Ми були поза окопами, пробуючи спинити масову атаку кулеметами. Трупи падаючих німців накопичувались, але свіжі полки приходили на їх місце. Ми мали сім редут і я мав бути всюди в той сам час. По всіх боках довкруги були вмираючі.

„Я бачив мойого асистента, другого в командуванні, капітана Табуро, як він упав. Гарматна куля розірвала йому живіт і рівненько відтяла обі ноги. Я підбіг до нього".

„Нічого, старий приятелю, сказав він, не впусти їх у форт".

„Він потряс мою руку, поглянув на обі свої відтяті ноги і замкнув очі.

„Ввечері 2-го червня ми викинули німців з окопів. Але в ночі вони збільшили бомбардування і заки наступив світанок, вдарили об форт не менше як 5,000 стрілен".

Полковник Рейнал не згадував, що команда головних союзних кватир, як також на німецькому боці чудувалися, як під таким торнадом сталі, що спадала в день і в ночі на форт, могла заховатися жива людина. Година, може дві, кожної минути очікували здачі Рейнала. Але біла хоругва не знімалася над хоробрими вояками.

„3-го червня, продовжав дальше полк. Рейнал, ворог ужив усіх засобів убивчої хемії. Він пілляв плинним вогнем зовнішні редути. Ми заховалися в середині. Підвалля і башти були наповнені терпким димом плинного вогню і тріскаючих гранат. Спека була нестерпна. Коло полудня вони злетіли на нас з багнетами. Три години ми боролися рукопаш. Вони кричали нам: „Хоробрі французи, піддавайтеся!" Та ми відповідали градом куль. Ми повитягали кулемети на верх окопів і стріляли тутже в масу людей. Як сонце заходило, я бачив гори мертвих і ранених. Ми відбили редути іще раз і ніч заціла в них.

„Тієї ночі я плянував відновити комунікацію з головними кватирами і Парижем при помочі почтового голуба. Вранці моя бездротна комунікація працювала. Я поінформував маршала Жофра про ситуацію у форті і спитав, чи підсилення прийдуть, хоч знав, що це неможливо.

„Тоді прийшов 4-тий червень. Масові атаки з долини. Плинний вогонь. Ворог притягнув важку артилерію й обстрілював форт на коротку віддаль, прямо в лице. Шість годин безперестанного бомбардування сімома сотками штук артилерії змели обсерваційну вежу і кулеметні гнізда цілком. У форті панував якийсь дивний спокій. Від початку червня ніхто не спав. Ніхто не говорив. Поживи було мало. Вода у наповнених трупами цистернах смерділа.

„Вранці 5-го червня ми зужили останню краплину води. Не мали вже цілком що їсти. Ми боролися цілий день і цілу ніч підчас найбільш пекольних обстрілів, про які я колинебудь чув. Виходи з форту позавалювані. З цілого гарнізону 200 людей живих. Наш військовий капелян відправив богослуження того ранку. Ми знали, що кінець наближається. Ніч зійшла і прийшов день 6. червня. Між нами не було ні одного нераненого. Наше убрання було в лахміттях. Я одержав відомість, що поміч є неможлива. Кільканадцять з моїх людей збожеволіли при цьому.

„День 7-го червня розпочався масовою атакою після нічного бомбардування. Я бачив, як вони йшли тисячами. Я знав: ми були пропащі. Я вислав вістку до Жофра, повідомляючи його, що хочу піддатись, і скликав усіх людей разом.

„Все скінчене", сказав я. „Ви виконали свою повинність... Дякую вам в імені Франції.

„Тоді ми крикнули всі: „Хай живе Франція!" і я вивісив білу хоругву. Ми вийшли на соняшне світло. Перше повиносили на ношах ранених, а тоді вийшли самі. Кожний з моїх людей був покритий кривавими бандажами. Моя права рука висіла на куснику шкіри. Ми вийшли на парадне поземелля форту. Німці сформувалися в квадрат. Всі до одного салютували зброєю. Їхні очі горіли подивом. Я вийшов останній. Спотикався на кожному кроці. В голові товкло молотком. Думав, що впаду. Тді я побачив групу німецьких ґенералів і штрепенувся. Пізнав також німецького принца. Він підійшов близенько, засалютував і доручив мені телеграму. Це була телеграма, що тількищо наспіла від Жофра. Я дивився йому прямо в очі й тоді глипнув на вістку з вежі Айфля. В ній казалося, що світ був захоплений геройзмом моїх людей. Я прочитав моїм воякам цю вістку. „Нехай живе Франція!" — закликали вони і знову німці віддали почесть зброєю.

„Принесли другу депешу. Вона була доручена принцові. Він дав її мені. Там була моя номінація на вищий ступінь і назначення мене членом „Почесного Леґіону". Принц перешукав форт за моєю шаблею. Не можна було знайти. Я знищив усю зброю перед виходом з форту. Але він знайшов короткий саперський меч. Звернувся до мене й жертвував мені його. Я сказав: Приймаю цю, таку почесну зброю, немов би вона була офіцирським мечем".

З англійського переклав І—й.

В СПРАВІ ДОПОМОГИ ПОВЕНЯНАМ

Обєднання одержало в останніх часах багато листів від комітетів, що потворилися в місцевостях, що потерпіли від повени, в яких дякується українському громадянству за відчуття нужди своїх близьких і допомогу. В тих листах висказується теж признання усім тим, що відчули і зрозуміли, що ведення такої допомогової акції українцями для українців є добрим способом на сціплення української іміграції в Америці й обєднання її біля своїх рідних організацій.

Щоб та наша акція була доведена до гарного кінця, просимо всі громади і комітети докінчувати збіркову акцію, а зібрані гроші негайно висилати. Йде про те, щоб та допомогова акція не проволікалася, бо в тім випадку є дійсно так, що двічі дає, хто дає зараз. Ми не можемо вирахувати наших потерпілих від повени цілковито з нещастя. Це не є в наших силах. Ми можемо допомогти тільки тим, що найбільш потерпіли, і то допомогти їм у перших хвилях нещастя. А це є, на нашу думку, дуже багато.

Жертви, що їх висилається через Обєднання, треба слати на таку адресу:

OBYEDNANYE

P. O. Box 122, Hudson Terminal, New York, N. Y.

своєю присутністю звеличати це свято. На це свято прибуде головний предсідник У. Н. Союзу, Микола Мурашко, та виголосить головний реферат.

Просимо слідити в останнім тижні цього місяця за оголошенням у „Свободі", в котрім буде подана ціла програма.

Іван Сабат, рек. секр.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Ювилейна пригадка.

Пригадуємо трентонськькій українській громаді, що 30-го травня б. р. товариство Запорожська Січ ім. Б. Хмельницького, від. 245 У. Н. Союзу, буде обходити 25-літній ювилей свого існування.

Це свято повинно бути святом не лише згаданого товариства, але й цілої української громади в Трентоні.

Кождий, хто слідив за розвоєм українського життя в Трентоні, знає, що 245 відділ У. Н. Союзу був заснований перший у нашій місцевості і з нього потім вийшли інші товариства та розвинули те українське життя, що його нині маємо.

Тому ціла трентонська громада повинна стриматися на той день з усякими іншими імпрезами і повинна помогти

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БАЛТІМОР, МД.

Народня праця в нашій громаді.

В суботу, дня 9. травня, відбувся в нашій громаді відчит п. Е. Ляховича про ті події, які відбуваються нині в нашій батьківщині. У своїй півторагодинній промові він розказав про терпіння українського народу під всіма займанцями, а також про ті молоді українські ґенерації, що нині виростають і не хиляться покірно перед ворогами, як це їх батьки робили, тільки борються хоробро з ворогами залізом і кровю. Після реферату були запити, на які прелеґент давав вдоволяючі відповіди, як також перевели збірку, що дала $14.

На жаль, треба замітити, що в нашій громаді не всі цікавляться такими відчитами. Справді на галі було гарне число свідомїших громадян, але їх повинно би бути більше. Решта чомусь боком ходить і до громадської роботи не хоче нічим причинитися. При тутешньому Наротньому Домі відбувається багато ріжних імпрез, як відчити, концерти, листопадові свята і т. п., але більша частина наших громадян байдужа на національну працю. Подібно як колись у старому краю тяжко їх було витягнути з печі на якесь народне віче, так і тепер вони говорять „нащо нам того всього, ми свій вік вже і так прежиємо".

Той активний гурток, що стоїть біля Народнього Дому, попри внутрішні ріжні імпрези, старався також розголосити у нашому місті українське імя. Хор ходив зимою два рази на місяць співати на радіо. Також ходив наш хор і група наших танцюристів виконувати українські точки на одному німецькому концерті, за що здобули для себе й українського імени гарне признання. Якби так решта громадян приклала своїх рук до на родньої роботи, то ми стояли би краще.

Йосиф Семенків.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

М. П., Пасейк, Н. Дж. — Все, що було обговорене на нарадах, є вже поміщене в „Свободі". Заклики належать до оголошення.

Честер, Па. — Одержано жертву $1 на повенян від п. Катерини Бобяк і $1 на визвольну акцію від Августина Колодія.

Китайські мудрощі.

Люди старіються — але їх дурнота є вічно молода.

Жінки тим більше здібливі, чим менше вже мають зубів.

Мудрий говорить, що зробив, — дурний, що думає зробити.

Енергійний знає, чого він хоче — впертий знає тільки, чого не хоче.

КЕНДЖІ ДОЇГАРА.

„Японський Лоренс" і його мандрівка. — Тайна східньої Азії.

У звязку з подіями в Японії та Китаю закордонні часописи принесли опис „японського Лоренса". Цей загадочний чоловік вічно є в подорожі між китайською давньою столицею Пекіном, потім Тієнціном і Манджурією або її оседками. „Японський Лоренс" дуже енергійний та завзятий. Має дуже ясний погляд на японську азійсько-континентальну політику.

Самособою, що при цьому мусів натраплятн не лише на спротив китайських полідиків, які хотілиб вдержати незалежність великої китайської републики, а також і тих японців, які не погоджуються на авантури на азійському суходолі, або вдоволяються бодай до якогось часу тим, що досі Японія завоювала.

Коли в якій країні починається політичне кипіння або великий переворот, тоді звичайно зявляється за кулісами або й отверто на політичній арені людина, яка для своєї держави приготовляє терен.

В Арабії був це англійський полковник Лоренс, в Европі свого часу подібну ролю відгравав французький державник Фуше (1759—1820), (тепер м. і. Троцький Лев), до Китаю росіяни тому десять літ вислали були спритного емісаря Бородіна.

Найновіший „японський Лоренс" зветься Кенджі Доїгара. Військовий ступінь його: ґенерал, а рівночасно він шеф „закордонної місії" при японській воєнній раді в Квантуні в Манджурії.

Кенджі Доїгара це японський старшина старої дати. Тихий і непоказний, він може й у тишині випацювати свої пляни й узагалі не мусить появлятися прилюдно. Хто вперше побачить Доїгару, здивується. Він ні трохи не подобає на старшину; навпаки, робить враження першорядного інтриґанта. На перший погляд виглядає на великого торговця або банкира, що однаково добре почувається в готелі в Парижі, в Токіо чи Буенос Айрисі. В подорожі Доїгара все зодягнений по цивільному, а лише як їде до ґенерального штабу в Гсінкіні, тоді є в однострою.

Кажуть, що тому десять літ, ґенерал Доїгара, як дорадник старого китайського маршала Чань-Цо-Ліна кермував справами в хосен Японії. Він теж привіз і теперішнього манджурського цісаря Пу-Ї до Тієнціна, щоби посадити його на престолі у Гсінкіні. Він умів підкупити всіх монгольських князів ріжними дарунками, як скорострілами, літаками та муніцією. Доїгара при одній нагоді сказав, що китайці в свій час зрозуміють, що японці працюють для добра китайців! Коли це станеться, тоді вже ввесь Китай буде „співпрацювати" з Японією...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 14, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 18 травня, під ч. 229 Спрінґфілд Еве. в Січовій Галі. Просимо всіх членів прийти на збори точно в годині 8-мій ввечір. — М. Петрашек, секр.

ПОДЯКА.

Складаємо сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союзу за скоре і повне виплачення посмертного $400 по бл. п. донечці Олені Верхолюк, члениці мододечого Союза, відділ 64 в Петерсон, Н. Дж. Дякуємо тов. ім. Тараса Шевченка і всім, що віддали їй останню прислугу.

Іван і Петрина Верхолюк.

ВІСТИ З БАЗАРУ „СУРМА"

103 ЕВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Першим покупцем, що купив Рефреджірейтор Сурми, проголошений минулого тижня у „Свободі", був громадянин Д. Сенюта з Бруклина. Пан Д. Сенюта оглянув наш новий рефреджірейтор, сподобав собі його і купив. Зате пані Сенюта одержала в дарунку білет на прогульку, яку наш склеп улаштовував з нагоди свята матери.

З цьої продажи вдоволений наш склеп і п. Сенюта, бо п. Сенюта, якто кажуть — „був щасливий на руку", бо пізніше купили ще й інші покупці.

З кождим Леонард Рефреджірейтором даємо покупцям ґарантію на 5 літ. Леонард Рефреджірейтори зуживають 40% менше електрики, як інші. Виглядають дуже гарно і вдоволяють кожну господиню, яка бажає мати такий рефреджірейтор у своїй хаті. Бо добрий рефреджірейтор щадить видатки: на лід, поживу і здоровля.

Підприємство Сурма, це українське підприємство, має на складі такий самий товар, як і у інших. Порівнайте наші ціни з цінами інших склепів, а переконаєтеся, що наші ціни не вищі як у інших. Тому де ліпше купувати, у чужого, чи свого?

Всі мами, котрі їздили на прогульку, влаштовану Радійовою Програмою Сурми, вдоволені з розривки, яку вони мали за ті гроші, що їх це коштувало. Хто купить у Сурмі щонебудь теж вдоволений, бо ми все стараємося дати всім покупцям добру і чесну обслугу.

В четвер ввечір, 21 травня, в Українськім Народнім Домі висвітлимо на сцені рухомі образки, зняті з прогульки матерей. Діти й мужі прийдіть і подивіться, як ваші жінки й мами люблять, щоб їм справляти свято. В часі висвітлювання фільми приґраватиме радійова оркестра Сурми, а після висвітлення фільми могтимете собі потанцювати.

(Огол.)

ОГРАБИЛИ В ПОТЯЗІ.

В потязі Букарешт—Чернівці—Варшава ограблено одного пасажира при помочі наркози. Перед стацією Нова Сулиця увійшли до переділу II. кл. два елеґантні мужчини й один з них почастував папіроскою купця Зільберштайна. Від папіроски Зільберштайн заснув твердо і збудився аж у Чернівцях, де ствердив, що пропав його портфель з кількасот тисячами левів.

„МОЯ БОРОТЬБА" ПО КИТАЙСЬКИ.

Національно-китайський інститут для перекладів видав недавно відому книжку Адольфа Гітлера „Моя боротьба" в китайському перекладі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(6)



Одним тиґровим скоком Тарзан дістався на верх барикад. Однак вазіри, які не виростали серед малп, як Тарзан, почали видиратися в такий спосіб, як їх колись учили: вони уставлялися по двох, хапалися за руки, й третього, що вскакував їм на злучені рамена, вони з цілої сили підкидали вгору.





Ось так Пан Нетрів і його відважні воїни в одній хвилині злетіли на людоїдів, що тремтіли зі страху і не ставили ніякого опору. Коли чари їх жерця не помогли нічого, то що поможе їм зброя? — думали вони. Тарзан накинувся на їх ватажка: „Ти наїхав на мій край і за те мусиш бути покараний".



Для ватажка людоїдів Галя Галя і його помічника Інтама Тарзан придумав більші муки, ніж лише тілесні кари. Він приказав привязати їх до дерева і понизити їх в очах власного народу. Колиб однак Тарзан був знав, як це пониження, він може був б заощадив їм цеї несла́ви.



„Хай проклятий буде Тарзан враз з усіми людьми!" — бурмотів під носом чародій Інтамо. А на устах Галя Галя також застигали зловіщі слова: Тарзан заплатить за це своїм тілом і кровю. Я осягну свою пімсту". Він цілий тремтів, а його тіло корчилося від зазнаних наруг.